

ANMELDELSE INDSKOLING 8. jan. 2021 | kl. 07:25

Et livs læseforskning opsummeret

Af: Pia Weise Pedersen

Bogen er uomtvisteligt en gave fra forfatteren til os, der arbejder for at forbedre læse- og skriveundervisningen for de fem-otteårige.

Fakta

Titel

Mærk sproget

Forfatter

Jørgen Frost

Pris

300

Sider

190

Forlag

Forlaget Pøhler

"Mærk sproget - skriv og læs!" er en sammenskrivning af mange års forskningsarbejde, skrevet til alle, der vil forstå og aktivt medvirke til fem-otteårige børns læring, når det drejer sig om at kunne skrive og læse. Den handler derfor også om udviklingen af børns sprog.

I første del af bogen analyseres, hvordan børn lærer at skrive, og hvordan vi underviser og giver færdighederne videre til næste generation. Forskningen viser, at skriftsproget starter i talesproget, derefter kommer betydningen af bogstaver, altså hvordan noget kan skrives.

Det er ikke valg af materialer, som er vigtigst. Det er tilrettelæggelsen af en frugtbar sprogkultur i trygge rammer, som gør forskellen på graden af succes i udviklingen af skrive- og læsefærdigheder. Undersøgelserne viser således, at børn fra hjem med "literacyaktiviteter" som højtlesning og legeskrivning profiterer af dem. Disse børn vil tidligere end andre udvikle et skriftsprog.

Skriftsproget er en kode, som nogle børn forholdsvis let knækker, mens andre børn har vanskeligheder med at begribe den. Forskningen viser, at børn har brug for plads til at eksperimentere med at læse og skrive. Når børn begynder at interessere sig for skriftsproget, bliver mange centre i hjernen aktive. Sprogprocesserne bag læsning og skrivning starter normalt i venstre side af hjernen. Forskere har i den sammenhæng undersøgt og sammenlignet børn fra familier med og uden dysleksi og fundet store forskelle gennem hjernescanninger. Det bemærkelsesværdige er, at tidlig og alsidig sprogstimulering af børn med dyslektiske forældre kan vække højre hjernehalvdel til at modtage og bearbejde sproglig information. Ved tidlig aktivitet viser det sig, at man således kan forebygge dysleksi hos børn, der er disponerede for dette problem, således at de får en normal skriftsprogsudvikling. Det er nyt for mig.

Fonemanalyser giver indgangen til at forstå, hvordan bogstaverne kan blive funktionelle og indgå i læse- og staveprocesser, og fonembevidsthed er centralt i den første læse- og skriveudvikling. En logografisk strategi er en måde at nærme sig skriftsproget på, hvor barnet endnu ikke har forstået, hvad man skal gøre, når man skal skrive eller læse. De efterligner og prøver at huske, hvordan ordet ser ud. "At knække koden" betyder, at barnet skifter strategi fra kun at huske sprogbilledet til at fokusere på egen artikulation og dermed udvikler en fonologisk strategi. Denne strategi styrkes, når pædagogen eller læreren hjælper barnet til selv at kunne "smage" på ordene. Den voksne kan modellere ordene ved at sige ord langsomt og med tydelig udtale af lydene. Dette er udgangspunktet for den ortografiske strategi, hvor lyd og bogstav forbindes.

Ved at forstå læseudviklingen får pædagogen eller læreren indsigt i barnets læseudvikling og viden til at kunne give relevant individuel støtte og kvalitetssikre udviklingen. Bogen uddyber, hvordan man kan arbejde med sproglege i børnehaveklassen nærmest trin for trin. Vi ser, hvordan barnet udvikler fonembevidsthed gennem logografisk strategi, derfra en fonologisk strategi og videre til ortografisk strategi.

Bogen fortsætter med at videregive gode erfaringer om forskellige måder at undervise på i læsning. Der formidles viden om elevens læseforståelse og om den særligt tilrettelagte undervisning og støtte, noget om vigtigheden af lærerens faglige overblik og et skema til brug for egne undersøgelser og observationer.

Den sidste del i bogen omhandler vigtigheden af god evaluering. Her mener Jørgen Frost, at evaluering bliver undervurderet i skolen i dag, fordi skolerne lader sig styre af et fokus på forbedring af resultater og ikke af forbedring af undervisningen. Man tænker i produkt og resultat uden at tænke i læringsprocesser. Skolerne forholder sig ikke i tilstrækkelig grad til, at resultaterne i sig selv ikke umiddelbart siger noget om årsagen til det opnåede resultat. Evalueringsbegrebet bliver grundigt analyseret.

Jørgen Frost har med sin forskning underbygget og udviklet vigtig viden, som vi skal bruge til at forbedre vores måde at være sammen med og undervise vores børn på. Den grundige gennemgang har jeg for mit eget vedkommende fået stort udbytte af. Bogen giver mig en udbygget og på flere felter en ny forståelse af barnets udvikling. Besvarelsen af spørgsmålet: Hvad kommer først: kommunikation og fonembevidsthed eller bogstaver? indebærer muligvis en omorganisering af vores undervisning.

Bogen kan med al sin videnskabelighed godt være lidt tung. Det er ikke en læselet udgave, vi har fået stillet til rådighed. Det er værkets begrænsning. Men der er rigtig meget ny viden, en bedre forståelse og brugbare erfaringer at hente.

Kompagnistræde 34, 1208 Kbh K,
tlf 3369 6300, folkeskolen@folkeskolen.dk